

INFORMATIE OVER WETTELIJKE REGELS BEHANDELING KINDEREN POSITIE OUDERS

- behandelen van minderjarige kinderen
- het sluiten van een behandelingsovereenkomst

- toestemming voor behandeling van ouders
 - Wanneer toestemming van beide ouders*
 - Ouders en kind samen*
 - Alleen van het kind zelf*
 - Weigering toestemming*

- recht op informatie van de niet-gezaghebbende ouder
 - Wanneer recht op informatie*
 - Weigering informatie*
 - Geen inzagerecht*
 - Informatie aan ouders/procespartijen*

Behandelen van minderjarige kinderen

Therapeuten die minderjarigen in therapie hebben, krijgen in toenemende mate te maken met gescheiden ouders. In de praktijk komt het veelvuldig voor dat één ouder met het kind komt, waarbij het onduidelijk is of deze ouder alleen het ouderlijk gezag draagt voor het minderjarige kind. Zowel voor het sluiten van de overeenkomst als voor het nakomen van de verplichtingen uit die overeenkomst door de therapeut, is het van belang te weten wie het gezag heeft.

Minderjarigen staan volgens het Nederlandse recht tot aan hun 18e verjaardag onder gezag. Het gezag kan worden uitgeoefend door de ouders gezamenlijk (ook na een echtscheiding), door één ouder of door een ander dan de ouder (een voogd).

Ouders met gezag hebben recht op inzage, informatie etc. om *informed consent* te kunnen geven. Ook de overige rechten van de cliënt komen aan beide ouders met gezag toe, zolang zij zich als goed vertegenwoordiger van hun jonge kind gedragen (Dit houdt in dat zij de belangen van hun kind dienen te behartigen).

De inhoud van het gezag betreft het bewind en de vertegenwoordiging, opvoeding en verzorging, inclusief de zorg en de verantwoordelijkheid, voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van de minderjarige. Bij het aangaan van een nieuwe behandelrelatie 'met een kind', is een therapeut in beginsel gehouden te informeren naar de gezagsverhoudingen. Dit opdat zo nodig ook de andere gezaghebbende ouder om toestemming gevraagd kan worden. Als niet duidelijk is wie het gezag over een kind heeft, kan de therapeut het gezagsregister¹ raadplegen, welke elke rechtbank in Nederland heeft. Het gezagsregister is openbaar en kan zonder toestemming worden geraadpleegd. Hierin zijn eventuele kinderbeschermingsmaatregelen aangetekend.

Iedere therapeut kan een uittreksel uit het gezagsregister opvragen. Wel dient hiertoe een verzoek ingediend te worden bij de griffier van de rechtbank. Voor het uittreksel wordt een vergoeding gevraagd.

Voor kinderen die in het buitenland zijn geboren, kan een verzoek bij de griffier van de rechtbank Amsterdam worden ingediend.

Blijkt dat slechts één van beide ouders het gezag heeft, dan treedt de andere ouder niet (langer) op als wettelijk vertegenwoordiger. Deze ouder heeft in dat geval geen beslissingsbevoegdheid over de af te sluiten behandelovereenkomst en de daarop volgende behandeling.

¹ In het gezagsregister staan beslissingen van de rechter over het gezag over minderjarige kinderen. Gezag 'van rechtswege', zoals het gezag van moeders, ouders tijdens huwelijk of geregistreerd partnerschap en gezamenlijk gezag na echtscheiding, staan er **niet** in. Gezamenlijk gezag van een ouder en diens partner en gezamenlijke voogdij worden wel in het register vermeld.

Het sluiten van een behandelovereenkomst

De kindertherapeut is niet bij wet verplicht een schriftelijke behandelovereenkomst af te sluiten.² Maar hij heeft bij wet wel toestemming van de ouders nodig om het kind te kunnen behandelen.³ Daarom raadt RBCZ dringend aan een schriftelijke behandelovereenkomst af te sluiten en wordt dit ook door verschillende beroepsverenigingen, waaronder de NCSV, verplicht gesteld. Een voorbeeld van een behandelovereenkomst is als document opgesteld en beschikbaar.

Wanneer is toestemming van beide ouders nodig? Is in geval van niet-gezaghebbende ouders eveneens toestemming nodig? En hoe te handelen wanneer gevraagd wordt om informatie.

Toestemming voor behandeling van ouders

Wanneer toestemming van beide ouders:

Als een kind jonger dan 12 jaar is en beide ouders het ouderlijk gezag hebben, is toestemming van beide ouders voor het sluiten van een behandelovereenkomst en voor het uitvoeren van elke verrichting of behandeling nodig. Wanneer de man met de moeder getrouwd is (of een geregistreerd partnerschap heeft) tijdens de geboorte van het kind, dan hebben beiden (automatisch) het ouderlijk gezag. Volgt het huwelijk na de geboorte van het kind, dan is dit niet automatisch het geval.

Na een echtscheiding behouden beide ouders het gezag, als zij dit tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap, hadden. Tenzij de rechter het gezag slechts aan één van hen heeft toegewezen. Er zijn vanuit kamerleden voorstellen gedaan dat ook bij niet-huwelijken bij aangifte van geboorte van een kind eveneens de vader automatisch het ouderlijk gezag krijgt. Dit zou dus in de toekomst bij wet vastgelegd kunnen worden, maar is nu nog niet het geval.

Ouders en kind samen

Is het kind tussen de 12 en 16 jaar oud en wilsbekwaam dan beslissen de gezaghebbende ouders en kind samen. Wil een kind niet dan gaat de behandeling/therapie niet door.

Alleen van het kind zelf

Is het kind zestien jaar of ouder en wilsbekwaam dan is het bevoegd alleen te kiezen en is de toestemming van ouders om een behandelovereenkomst met een therapeut aan te gaan niet meer nodig.

² In de Wkkgz wordt gesproken over een schriftelijke behandelovereenkomst als er sprake is van een instelling. Hoofdstuk 2 artikel 4. Wij vermoeden dat hier niet de ZZP'er wordt bedoeld. Mocht dit in de loop der tijd anders blijken te zijn, wordt dit met de beroepsverenigingen gecommuniceerd.

³ Een overeenkomst komt tot stand door opdracht en aanvaarding. Wanneer de ouder van een kind bij de therapeut komt met een hulpvraag en de therapeut hierop ingaat door het kind te gaan behandelen, is er sprake van een behandelovereenkomst (mondeling).

Weigering toestemming

Speelt de situatie dat één gezaghebbende ouder geen toestemming wil geven en het kind is jonger dan 12 jaar, dan zijn er een paar mogelijkheden:

- is er sprake van een acute situatie of van noodzakelijke zorg voor het kind, dan is dubbele toestemming niet vereist (leg argumentatie vast op papier);
- er kan vervangende toestemming aan de kinderrechter worden gevraagd.

Dit zal in de complementaire alternatieve zorg niet snel aan de orde zijn. Daarom is het raadzaam om in de situatie dat één gezaghebbende ouder geen toestemming wil geven en het kind is jonger dan 12 jaar, dit te zien als een weigering en geen therapie en/of behandeling aan te gaan.

Een gezaghebbende ouder kan zich in dergelijke gevallen tot de rechtbank wenden met het verzoek om vervangende toestemming te geven voor de therapie.

Overigens kunnen medische behandelingen ten aanzien van kinderen vanaf twaalf tot zestien jaar (vanaf zestien jaar kan het kind zelf beslissen) in sommige situaties op grond van de WGBO⁴ zonder toestemming van (één van) de gezaghebbende ouders worden verricht. Dit is het geval indien het kind behandeling weloverwogen blijft wensen, nadat (één van) zijn gezaghebbende ouders toestemming hebben geweigerd én ingrijpen nodig is om (ernstig) nadeel voor het kind te voorkomen. Vervangende toestemming van de kinderrechter is dan niet vereist. Dit betekent ook voor psychische hulp aan kinderen, bijvoorbeeld mishandeling, seksueel misbruik. Ook hier geldt: zet jouw overwegingen rondom de begrippen *weloverwogen*, *noodzakelijk ingrijpen* en *ernstig nadeel voorkomen* op papier. Mocht het ooit een probleem worden.

Om een beter beeld te krijgen van de overwegingen die spelen bij het al dan niet toestemming nodig hebben van beide gezaghebbende ouders ingeval één van de ouders niet instemt, raden we je aan het artikel uit het tijdschrift Medisch Contact van 24 juni 2011 te lezen: *Instemming één ouder voldoet*.

⁴ WGBO: Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst.

Een behandelplan vaststellen

Het opstellen van het behandelplan gebeurt aan de hand van de hulpvraag en klachten/wensen van het kind en/of zijn ouder(s). Voordat het behandelplan kan worden vastgesteld, dient de therapeut de ouder(s) en het kind op zijn/haar niveau (desgewenst in zijn/haar taal) voor te lichten over de aard en het doel van de behandeling, over de te verwachten resultaten en mogelijke risico's voor de gezondheid en over eventuele alternatieven voor de voorgestelde behandelmethode.

Voor de instemming met het behandelplan is formeel geen handtekening vereist. De toestemming voor de in het plan genoemde behandelingen, verrichtingen of onderzoeken kan mondeling gegeven worden, of zou in omstandigheden zelfs verondersteld mogen worden (bijvoorbeeld de ouders komen mee en laten niet blijken dat ze enig bezwaar hebben).

In de situatie dat ouders zijn gehuwd of een geregistreerd partnerschap hebben, en zij alle twee het ouderlijk gezag hebben, mag -nadat een schriftelijke behandelovereenkomst met beide gezaghebbende ouders is gesloten- gaande de behandeling bij toestemming van één van de ouders, verondersteld worden dat de andere ouder daarmee instemt. De therapeut moet wel aantekening maken in het dossier dat de noodzakelijke informatie is verstrekt, op grond waarvan de toestemming of instemming is gegeven. Heeft de therapeut aanwijzingen dat de niet aanwezige en gezaghebbende ouder een andere mening is toegedaan dan moet hij deze wel expliciet om toestemming vragen.

Hetzelfde geldt voor het doen van een verwijzing of het geven van een advies over een behandeling. Hebben beide ouders (na een echtscheiding) het gezag, maar zijn zij onderling in conflict dan dienen zij dat zelf kenbaar te maken aan de therapeut.

Recht op informatie van de niet-gezaghebbende ouder

Wanneer recht op informatie

In het Burgerlijk Wetboek is voorzien in een recht voor de niet-gezaghebbende ouder om op verzoek belangrijke informatie aangaande de verzorging en opvoeding van het kind te kunnen verkrijgen. Dit recht geldt ten opzichte van derden die beroepsmatig over die informatie beschikken, zoals leerkrachten, maatschappelijk werkers, artsen en therapeuten. Het recht van een niet-gezaghebbende ouder op informatie over de kinderen heeft evenwel een beperktere strekking en omvang. Waar het om gaat, is dat die ouder zich op grond van de informatie een algemeen beeld moet kunnen vormen over de staat van opvoeding en gezondheid van het kind.

Vragen als: "Heeft mijn kind de afgelopen tijd gezondheidsproblemen gehad en zo ja welke?" dienen dus wel te worden beantwoord. Op die manier moet de niet-gezaghebbende ouder zich, onafhankelijk van de gezaghebbende ouder, een beeld kunnen vormen van de verzorging en opvoeding van het kind. Krijgt een therapeut dus een verzoek om informatie van een niet-gezaghebbende ouder, dan is hij wettelijk niet verplicht toestemming te vragen aan de gezaghebbende ouder om deze te geven.

Weigering informatie

De door een niet-gezaghebbende ouder gevraagde informatie kan worden geweigerd als het informatie betreft die ook niet aan de gezaghebbende ouder zou worden gegeven (bijvoorbeeld omdat het kind hiertegen zelf nadrukkelijk bezwaar heeft gemaakt) en/of wanneer het belang van het kind zich tegen informatieverstrekking verzet.

Geen inzage recht

Het recht op informatie van de niet-gezaghebbende ouder omvat geen inzage recht. Ook kan de therapeut zich beperken tot globale, feitelijke en belangrijke informatie (doelgericht). Een (subjectieve) vraag als: "Vindt u het ook niet toevallig dat mijn kind, sinds ze minder contact met mij heeft, veel vaker in bed plast?" hoeft derhalve niet te worden beantwoord. Ook de vraag: "Is mijn kind gisteren bij u geweest en wanneer komt het weer?" hoeft niet te worden beantwoord. De therapeut is geen intermediair tussen ex-echtelingen in geval van conflicten over de naleving van een omgangsregeling.

Informatie aan ouders/procespartijen

Het komt regelmatig voor dat ouders een therapeut om informatie over hun kind vragen met het directe oogmerk deze te gebruiken in een juridische procedure over (een wijziging in) de gezags- en/of omgangsregeling met het kind. De therapeut moet in beginsel aan dit verzoek voldoen, mits het verzoek afkomstig is van een ouder die met het gezag is belast, en mits voldaan wordt aan de leeftijdsspecifieke regels voor het recht van ouders op inzage in een afschrift van het medische dossier van hun kind. Wanneer de therapeut niet bereid is de verzochte informatie te verstrekken, zal dit zijn op basis van 'goed hulpverlenerschap' en dient de therapeut dit zorgvuldig te motiveren. Bij deze keuze zal steeds het belang van het kind voorop moeten staan.

Vraagt de niet-gezaghebbende ouder om informatie over zijn kind met het directe oogmerk deze te gebruiken in een juridische procedure over (een wijziging in) de gezags- en/of omgangsregeling met het kind, dan dient hier terughoudend mee om te worden gegaan. Ook in dit verband wordt benadrukt

dat een behandelend therapeut het belang van het kind voorop dient te stellen, zodat hij zich te allen tijde dient te beperken tot het verstrekken van feitelijke, relevante (medische) informatie, zonder een oordeel te geven.

Het is immers de taak van de kinderrechter en niet van de therapeut, om te bepalen welke omgangs- en/of gezagsregeling in het belang van het kind is. Is de niet-gezaghebbende ouder het niet eens met de (omvang van de) informatie die aan hem is verstrekt, dan wel met de afwijzing van zijn verzoek, dan kan hij dat aankaarten bij de rechter die kan bepalen dat de informatie alsnog dient te worden verstrekt.

Het advies is wanneer je als therapeut in deze situatie terechtkomt: raadpleeg een deskundige via de beroepsvereniging, RBCZ, of de rechtsbijstandsverzekering.